

Saksgang

Utval	Utv.saksnr.	Møtedato
Vestlandsrådet		07.02.2023

Manglande nasjonal finansiering av Interreg-programma - uttale

Forslag til vedtak

1. Vestlandsrådet ber regjeringa styrke Interreg-programma i arbeidet med komande statsbudsjett, og peiker særleg på Nordsjøprogrammet som viktig for vestlandsfylka. Vestlandsrådet ber også regjeringa finne fram til ein praksis som gjev Interreg-programma føreseielege budsjett over heile dei sjuårige programperiodane.
2. Arbeidsutvalet får fullmakt til å utforme og oversende endeleg uttale frå Vestlandsrådet.

Samandrag

Interreg er eit felles namn for EU sine grenseoverskridande samarbeidsprogram der aktørane har moglegheit til å samarbeide med partnarar i nærliggande regionar eller med heile Europa i felles utviklingsprosjekt. Interreg skal styrke samarbeid over landegrensene. Prosjekt som fremmer regional utvikling, utveksling av kunnskap og berekraftig økonomisk vekst, mottak økonomisk støtte frå Norge gjennom fleire Interreg-program. Programma prioriterer innsats innan fleire område. Næringsutvikling, klima og miljø, berekraftige transportløyser, kompetanse og arbeidskraftsmobilitet vert prioritert høgt i noverande programperiode.

Store kutt i årlege løyvingar på statsbudsjettet til Interreg-programma skapar usikkerheit, og begrenser norske aktører si deltaking i regionale samarbeidsprosjekt. Nordsjøprogrammet, som skal bidra til å sikre ei grøn og bærekraftig framtid for Nordsjøområdet er ekstra hardt ramma av desse budsjettkutta. Den nasjonale finansieringa av dette programmet er pr. i dag redusert med over 67% i programperioden 2021-2027, samanlikna med forrige periode 2014-2020.

Denne saka legg opp til at Vestlandsrådet vedtek å oversende uttale til regjering og Storting om uheldige konsekvensar av manglande nasjonal finansiering av interreg-programma, og at dette må rettast opp i samband med revidert nasjonalbudsjett og komande statsbudsjett.

Rune Haugsdal
fylkesrådmann

Thorbjørn Aarethun
seniorrådgjevar

Saksutgreiing

Bakgrunn for saka

Interreg er eit felles namn for EU sine grenseoverskridande samarbeidsprogram der aktørane har moglegheit til å samarbeide med partnerar i nærliggande regionar eller med heile Europa i felles utviklingsprosjekt. Interreg skal styrke samarbeid over landegrensene. Prosjekt som fremmer regional utvikling, utveksling av kunnskap og berekraftig økonomisk vekst, mottok økonomisk støtte frå Norge gjennom fleire Interreg-program. Programma prioriterer innsats innan fleire område. Næringsutvikling, klima og miljø, berekraftige transportløyningar, kompetanse og arbeidskraftsmobilitet vert prioritert høgt i noverande programperiode.

Store kutt i årlege løyvingar på statsbudsjettet til Interreg-programma skapar usikkerheit, og begrenser norske aktører si deltaking i regionale samarbeidsprosjekt. Nordsjøprogrammet, som skal bidra til å sikre ei grøn og bærekraftig framtid for Nordsjøområdet er ekstra hardt ramma av desse budsjettkutta. Den nasjonale finansieringa av dette programmet er pr. i dag redusert med over 67% i programperioden 2021-2027, samanlikna med forrige periode 2014-2020.

Denne saka legg opp til at Vestlandsrådet vedtek uttale til regjering og Storting om uheldige konsekvensar av manglande nasjonal finansiering av interreg-programma, og at dette må rettast opp i samband med revidert nasjonalbudsjett og komande statsbudsjett.

Kort om Interreg-program

Europakommisjonen finansierer Interreg gjennom det europeiske regionalutviklingsfondet og fremmer sosial og økonomisk integrasjon over landegrensene gjennom regionalt samarbeid. Målet er å styrke økonomisk, sosial og geografisk samhøyre mellom regionane i Europa for å utjamne forskjellar og løfte konkurransekrafta til dei svakaste regionane. Det finns til saman 88 forskjellige Interreg-program i Europa.

Norsk regionalpolitikk er ikkje ein del av EØS-avtalen og Norge har sidan 1990 forhandla med EU for å leggje til rette for norsk deltaking i Interreg-programma med eigne midlar. Den norske regjeringa fordeler kvart år midlane over statsbudsjettet og har forhandla særskilt med EU-kommisjonen om norsk deltaking i programma for Nordsjøen, Østersjøen, Nordleg periferi og Arktis (B-program); Interreg Europe-programmet mfl. (C-program) og ei rekkje grenseoverskridande program (A-program). Dei tre vestlandsfylka kan delta i Nordsjøprogrammet og Østersjøprogrammet i tillegg til C-programma.

Regjeringa har sett opp eit fond som fordeler midlar til dei ulike Interreg-programma der Norge deltek. Midlane vert overført til det enkelte program og norske deltakarar søker særskilt til dette fondet for å få finansiering til prosjektdeltaking.

Forskjell mellom A- og B- program

Interreg har tre programområde: A-program, B-program og C-program.

A-program handlar om grenseregionalt samarbeid, dette er samarbeid mellom regionar som ligg langs eller på kvar si side av ei nasjonalgrense. For Norge inneber dette eit samarbeid med Sverige, Finland, og Danmark, i tillegg var Russland med før krigen i Ukraina. Dei tre Vestlandsfylka deltek derfor ikkje i A-program. Grenser over sjø som er meir enn 150 km tel ikkje. Noreg deltek i fire A-program: NEXT Kolarctic, Aurora, Norge-Sverige og Øresund-Kattegat- Skagerak.

B-program handlar om regionalt samarbeid for å møte felles utfordringar mellom regionar som har geografisk nærleik og tilknytning til kvarandre. Norge deltek i Nordsjøprogrammet, Østersjøprogrammet og Nordleg Periferi og Arktis- programmet.

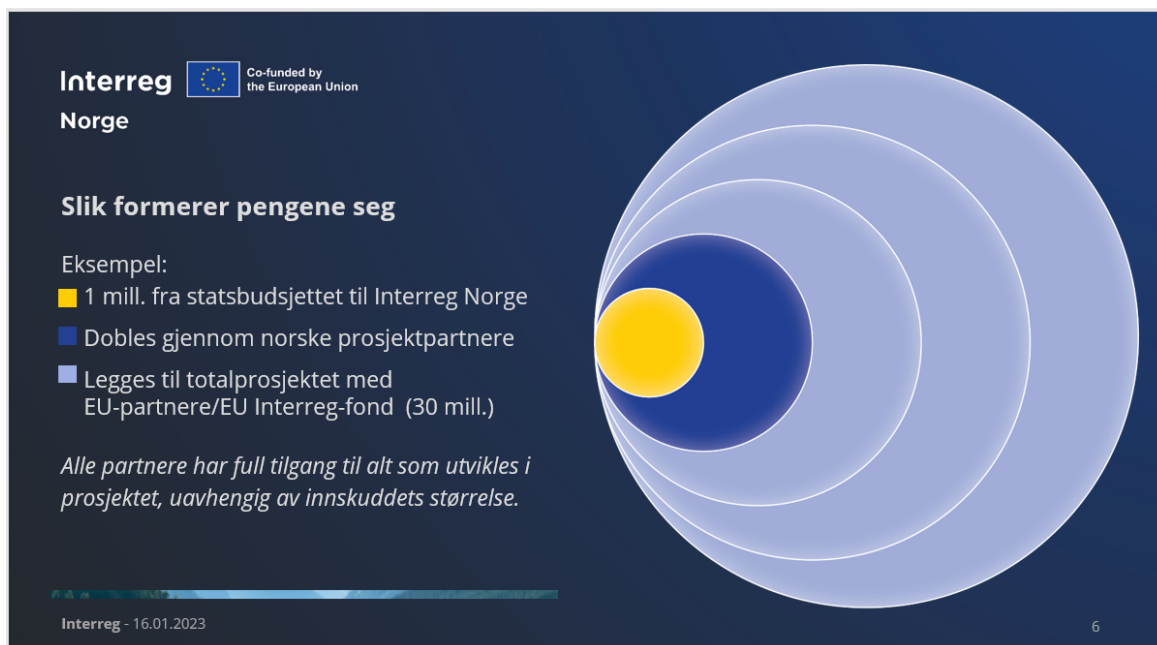
C-program er intereuropeiske og handlar om politikktutforming, kunnskapsbygging og deling av erfaringar og nettverk. Prosjektpartnerar kjem frå heile Europa. Desse programma er Interreg Europa, ESPON og URBACT.

Interregmidlane ligg under budsjettposten for samhøyre i EU-budsjettet og er ein del av regionalpolitikken til EU. EU har tildelt cirka 8 milliardar euro til Interreg, og cirka 80 prosent av alle Interreg-midlar blir fordelt til A-program med naboprogramma. Dette viser at EU har ei sterk prioritering innan samarbeid over fysiske grensar. Norge speglar denne fordelinga for norsk deltaking, slik at A-program også er prioritert i Norge. Vestlandsfylka har berre tilgang til B- og C-program.

EU sin «Green Deal» legg premissar for Interreg, og desse er i direkte samsvar med våre egne satsingsområde for samfunnet på Vestlandet. Dette kjem mellom anna klart til uttrykk i næringsstrategien for Vestlandet, som spesielt fokuserer på grøn omstilling. Vi veit derfor at Interreg-programma kjem til å støtte opp under det vi elles må gjere for å nå utsleppsmål, utvikle nye teknologiar og betre offentlege tenester. Dette er store utfordringar som vi ikkje klarer å løyse åleine, og som krev samarbeid for å lykkast.

Prosjektfinansiering

Alle typer organisasjonar, både privat og offentlig, kan søke om finansiering til Interreg-prosjekt. Prosjekt som får finansiering gjennom Interreg programma har ein eigenandel på 50 prosent. Det vil seie at aktørane mottak 50 prosent av prosjektkostnadane frå regeringa sitt fond for norsk deltaking i Interreg. Resterande del av prosjektkostnadane må deltakarane sjølv dekke. Under første programperiode 2014-2020 fekk aktørar på Vestlandet tildelt over 20 millionar kroner. Dette betyr at aktørane på Vestlandet investerte 20 millionar kroner i eigenandel. Vi ser derfor at Interreg er viktig for vår region og at både kommunar, fylkeskommunar, forskingsinstitusjonar og privat næringsliv ser verdi i eit samarbeid gjennom Interreg. Vi ser også at verdien av kvar investerte krone i Interreg blir mangedobla både gjennom eigenandel og verdien av det totale prosjektet som er eit resultat av midlar både frå Interreg-fondet til Norge, det europeiske regionalutviklingsfondet ERDF og dei private/offentlege investeringane frå dei ulike aktørane som deltek i prosjekta.

Eit eksempel på korleis Interreg-samarbeid kan ha ei større samfunnsutviklingsrolle med verknader langt utover prosjektperioden er **RIGHT Skills for the Right Future**, eit Nordsjøprosjekt leia av Vestland fylkeskommune under Nordsjøprogrammet VB og avslutta i mai 2022. Målet var å tette kompetansegapet mellom behov til næringslivet og arbeidsmarknad. Prosjektet har styrka kompetanse hos arbeidstakarar i SMB-er innan energisektor og blå sektor, kartlagt kompetansebehov til næringslivet og etterprøvd løysingar og verktøy. Mongstad-piloten har kartlagt innovasjonskapasitet og omstillingsgrad hjå medarbeidarar i sju verksemdar. Dei resultatane som er oppnådd gjennom dette prosjektet, hadde ikkje vore mogleg utan den transnasjonale kompetansen Vestland fylkeskommune fikk tilgang til, og prosjektmidlar frå Interreg som bidrog til støtte av prosjektgjennomføringa.

Interreg som ein del av verktøykassa for regionalpolitikk

Interreg er også knytt til regional- og distriktpolitikken i Norge. Midlane må derfor sjåast i samanheng med dei regionale utviklingsmidlane som blir tildelt fylkeskommunane kvart år frå KDD over programkategori 13.50 Distrikts- og regionalpolitikk, kap. 553 Regional- og distriktsutvikling. Fylka med tilgang til A-program får tildelt Interreg-midlar som ein del av deira regionale utviklingsmidlar under budsjettpost 63. Midlar til B- og C-programma ligg under budsjettpost 76, og dei tre vestlandsfylka har på like linje med fleire andre fylkeskommunar og aktørar moglegheit til å søke på desse frie midlane. Vi kan derfor konkludere med at Norge ser på Interreg-midlar som eit relevant og viktig verktøy under regionalpolitikken, der dei på same måte som i EU spesielt ønskjer å fremme grensesamarbeid.

Derimot har det vore ei utvikling i Norge over dei siste åra, og spesielt sidan 2012, der alle fylka inkludert dei tre vestlandsfylka, har fått eit betydelege kutt i regionale utviklingsmidlar. Dette i motsetning til medlemslanda i EU, noko som har ført til dramatiske endringar i korleis fylkeskommunar utviklar og deltek i utviklingsprosjekt. Dette inneber også ein nedgang i frie midlar til andre samfunnsaktørar som ønskjer å utvikle eigne prosjekt og som har tidlegare vore avhengig av å søke fylkeskommunale midlar.

Interreg er viktig for fleire aktørar, ikkje berre for fylkeskommunen i si rolla som samfunnsutviklar. Interreg er ein del av verkemiddelapparatet for norske aktørar og det er viktig å ha eit breitt spekter av verkemiddel. Samstundes ser vi at med mindre regionale utviklingsmidlar til rådvelde, er Interreg også blitt eit viktigare verktøy for mange forskjellige aktørar både i privat og offentleg sektor.

Kutt i Nordsjøprogramma

Medlemslanda i EU forpliktar seg til eit sju-årig budsjett for finansiering av Interreg, og Interreg-programma følger dette budsjettssystemet. Noverande program varer frå 2021 til 2027. At den norske regjeringa fordeler midler kvart år, over statsbudsjettet, gjer Interreg uføreseieleg for prosjektaktørane i Norge og for partnerar i EU-land som ønskjer å samarbeide med norske aktørar. Regjeringa har i tillegg sidan 2017 systematisk kuttet i dei årlege løyvingane til Interreg.

Det råkar Vestlandet spesielt hardt sidan dei tre vestlandsfylka ikkje deltek i A-program med den prioriterte budsjettposten 76, og kuttet har vore størst for B- og C-programma. Nordsjøprogrammet som er et B program har vore spesielt hardt råka. Løyvingane for programperioden 2014-2020 var opphaveleg 10 millionar euro. Det første kuttet reduserte programma til litt over 8 millionar euro. Avtalen med EU-kommisjonen for noverande periode 2021-2027 ligg på 2,6 millionar euro, men regjeringa kan justere dette opp eller ned kvart år i statsbudsjettet. Det er svært vanskeleg å forvalte eit sju-årig program med prosjekt som varer tre til fem år med slik usikkerheit rundt årlege justeringar.

Med dagens finansieringsnivå kan det stillast spørsmål om det er verdt å halde fram med Interreg når det er så komplisert og blir så lite attraktivt for deltakarar. Usikkerheit og uføreseielege budsjett gjer at norske partnerar blir uinteressante å samarbeide med og gir Norge eit dårleg renommé blant naboland. Norske interesser burde bli sett på som seriøse aktørar som har noko å bidra med i eit viktig europeisk samarbeid rundt tema for felles utvikling, for eksempel innanfor energi, transport, klima og miljø.

Vestlandsfylka er store eksportfylke og har vore mest interessert i samarbeid med våre samarbeidspartnerar i Nordsjøområdet. Vi skulle gjerne ha sett at Nordsjøprogrammet blei beskytta frå slike justeringar, slik at alle veit kva dei har å halde seg til innanfor ei trygg økonomisk ramme.

I tillegg har aktørar i vestlandsfylka vore aktive i det inter-regionale programmet Interreg Europa, med viktige prosjekt finansiert av programmet. Interreg Europa og andre trans-europeiske program er viktige supplement til dei transnasjonale programma, og bidreg til at aktørar i Noreg får tilgang til kompetansemiljø i heile Europa. Dette styrkar både vår innovasjonsevne og innovasjonskapasitet.

Interessen for Interreg er stor og heile budsjettet for Nordsjøprogrammet er tildelt under den første utlysinga. Pr. i dag er det ikkje nok midler att for norsk prosjektdeltaking i resterande delen av

programperioden 2021-2027, slik at kommunal- og distriktsdepartementet har stoppa norsk deltaking fram til dei får ei betre oversikt og avklaring av dei økonomiske rammene framover.

Både Østlandssamarbeidet og andre grupperingar legg no til rette for påverknadsarbeid overfor regjeringa knytt til årshjulet for statsbudsjettet. Dette begynner med budsjettkonferansen i mars. Budsjettsituasjon er så anstrengt akkurat no at også vestlandsfylka må avgjere korleis dei ønsker å gå fram. Det viktigaste budskapet vil vere at Interreg-programma og spesielt Nordsjøprogrammet bør styrkast og få tildelt føreseielegebudsjett i åra framover. Tidlegare praksis frå tida før 2017 var å vidareføre det førre års budsjett. Ei god løysing ville vere om regjeringa gjekk tilbake til denne praksisen.

Konklusjon

Fylkesdirektøren ser på prosjektutvikling og deltaking i Interreg. som eit viktig tilbod til private aktørar som eit supplement til ordinære virkemidlar for omstilling og næringsutvikling. Interreg-prosjekt er og ein nyttig samarbeidsarena for kunnskapsutvikling som er relevant for fylkeskommunal tenesteproduksjon og regional utvikling. Alle vestlandsfylka har i dag god fagleg kompetanse for planlegging, utvikling og søknadsprosess for Interreg.-prosjekt, og har gode erfaringar med deltaking i slike prosjekt på tvers av fylkesgrenser og landegrenser.

Fylkesdirektøren vil derfor tilrå at Vestlandsrådet rettar ein uttale mot regjering og Stortinget, for å synleggjere behovet for auka nasjonal satsing og oppretthalde Interreg som eit regionalpolitisk verkøy saman med dei ordinære regionale utviklingsmidlane.

I forslaget til vedtak legg fylkesdirektøren opp til at Vestlandsrådet ber regjeringa styrke Interreg-programma, og peikar særleg på Nordsjøprogrammet som viktig for vestlandsfylka. Vestlandsrådet ber også regjeringa finne fram til ein praksis som gjev Interreg-programma føreseielege budsjett over heile dei sjuårige programperiodane.